

Hjemvendte syrienskrigere og deres familie sendes i terapi

Med præventive samtaler og efterfølgende terapi forsøger psykolog Preben Berthelsen at lette sindet hos unge syriensfarere og deres forældre. Statistikkerne er på hans side. Og nøglen er den grå danske dagligdag.

SYRIENKONFLIKTEN

MORTEN SKJOLDAGER OG JAKOB SHEIKH

Forleden havde Preben Berthelsen en ung mand til samtale på sit kontor. Manden var en af de mindst 100 personer fra Danmark, som ifølge Politets Efterretningstjeneste (PET) har været i Syrien for at kæmpe eller stadig opholder sig i det borgerkrigshærgede land.

Den unge mand havde fået sig noget af et chok, da han indså, at de kampe, som han i religiøs forstand retfærdiggjorde som 'rene', bød på oplevelser, han ikke havde forestillet sig at opleve med egne øjne. I stedet for en krig optrukket i sort-hvid med klare helte og skurke oplevede den unge i stedet – med Preben Berthelsens ord – »et stort mudder«, hvor muslimske 'brødre' fra forskellige militærskyer på hinanden i stedet for at nedkæmpe president Assads regime.

»Han havde set både kamphandlinger og lemlæstelser, som bestemt ikke har været rare at se. Ikke så meget selve krigshandlingerne. Men det, der virkelig skader de unge, er at se mennesker begå ting, som de ikke troede var muligt. Overgreb imod civile, for eksempel. Eller de kan selv blive tvunget til at udføre handlinger, som de aldrig nogensinde troede, at de skulle begå. Det giver ar på de menneskelige grundværdier og kan forårsage moralsk skade, og det skal vi tage dybt alvorligt«, siger Preben Berthelsen.

I samarbejde med Aarhus Kommune og Østjyllands Politi er psykologen ansat

til at tage præventive samtaler med radikaliserede unge og gennemføre terapeutiske samtaleforløb med hjemvendte syrienskrigere – og hjælpe deres forældre både under og efter sønnernes færd i det borgerkrigsramte land. Ordningen er unik og en del af den offensive strategi, som er blevet en stor succes i Østjylland. Mens der i de senere år er udrejst mindst 27 personer fra området til Syrien, er der efter politiets opfattelse ingen unge muslimer, der er taget af sted siden januar.

En del af forklaringen skal findes hos Preben Berthelsen og den såkaldte tilværelsespsykologi, han anvender over for syriensfarerne. Det er en metode, der sigter efter at gøre den unge bevidst om de positive tilvalg, der stadig er åbne forude. Om job, uddannelse, boligdrømme, sociale oplevelser og andre fællesskaber end det fundamentalistiske.

Og selv om de unge ofte kommer direkte fra død og ødelæggelse, er nøglen i Preben Berthelsens arbejde den grå danske dagligdag: Det er hverdagens trivialiteter, han skal have de afsporede unge tilbage til, det er de daglige rutiner, han beder forældrene lokke deres børn tilbage med, og det er dagligdagen i Danmark, som de unge på sigt skal tilpasses.

»Dagligdagen er simpelthen guld værd i denne her sammenhæng, siger Preben Berthelsen og uddyber:

»De er i udgangspunktet almindelige unge, som gerne vil gøre en forskel i verden. De er indignerede og føler sig kaldet til at gøre noget ved verdens uretfærdigheder, og når de så har en muslimsk baggrund, står pligten til at give bidrag til den gode tilværelse i Guds navn helt central. Men de kommer alle sammen fra en hverdag, vi kender, og det er den hverdag, jeg prøver at finde tilbage til«.

Ikke et tankepoliti

PET frygter, at unge muslimer, der rejser ned for at kæmpe i Syrien, vender tilbage til Danmark med kamptræning, adgang til våben og et netværk af terroristiske kræfter i bagagen. Den tidligere chef for efterretningstjenesten, Jakob Scharf, har kaldt de hjemvendte syrienskrigere for nationens største potentielle terrortrusel, og det seneste notat fra tjenestens

MORALSK FRAKOBLING. En af de farlige effekter af krigen kan ifølge psykolog Preben Berthelsen være, at man reagerer med »moralisk frakobling« og mister noget af sin bremse i forhold til at begå vold. Arkivfoto: Manu Brabo/AP

Center for Terroranalyse understreger, at »personer fra islamistiske miljøer under deres ophold i Syrien har opnået konkrete, militære færdigheder, der vil kunne anvendes til terrorangreb i Danmark«.

Når Preben Berthelsen mødes med de unge, kigger han særligt efter det, han kalder flertydighedsintolerance. På godt dansk betyder det, at den unge »bliver ubehageligt berørt af flertydighed og kun vil søge efter entydige svar på samfundets små og store spørgsmål«, som Preben Berthelsen forklarer.

»Nogle af de her drenge kan ikke rumme denne flertydighed og vælger i stedet

en identitet, som de kun modtager input fra. De søger bastante svar. Der prøver jeg lige så stille og roligt at løse dem ved at få dem til at forstå, at der findes flere sider af tilværelsen – men uden at de behøver give køb på deres værdier. For vi er ikke i den forstand tankepoliti eller ideologivogtere«.

Samtaler over Skype

Preben Berthelsen kan af hensyn til politiets strategi ikke oplyse, hvor mange han har behandlet. Til gengæld fortæller han gerne om bekymringerne hos de frustrerede forældre, som mod deres vilje må se deres sønner drage til den syriske krig. Forældrene har Preben Berthelsen blandt andet haft kontakt til gennem det netværk, som Østjyllands Politi har etableret for syriensfarernes fædre og mødre.

»Noget af det, de først og fremmest spørger til, er, hvordan de skal snakke med deres søn, når han skyper til dem ne-

de fra Syrien. Hvordan de skal håndtere det, at han kun vil snakke religion. Hvordan skal de forholde sig til, at han kun vil missionere og kun vil have med dem at gøre, hvis de konverterer til islam eller bliver mere fundamentalistiske«, siger Preben Berthelsen, der fraråder forældrene at gå ind i religiøse samtaler med deres børn. I stedet handler det om at vise de unge, hvilken tryk hverdag de går glip af:

»Forældrene skal i stedet illustrere, at livet i Danmark går videre. At de var ude og grille den anden aften med hele familien, og at det var rigtig hyggeligt. At på lørdag skal de sådan og sådan. De skal simpelthen vise deres søn, at dagligdagen går videre. Det er en af de måder, vi kan vise den unge i Syrien, at der er noget at komme hjem til igen. At der er en tilværelse, som er værd at forholde sig til«.

Ifølge Politikens oplysninger ønsker flere nuværende syrienskrigere at vende hjem til Danmark. Alligevel bliver de i Sy-

SERIE

SYRIENSKRIGERE

Danske muslimer drager i hobetal til Syrien. Ikke siden Anden Verdenskrig er så mange danskere på eget initiativ draget i krig i udlandet. Men hvem er de danske syriensfrivillige? **Politikeren stiller skarpt** på de danske muslimer, deres inspirationskilder, på danske muslimers humanitære indsats i Syrien, på Syrien-krigens tråde til Danmark – og hvordan det danske samfund håndterer de krigere, som vender hjem igen.

rien eller i de tyrkiske grænsebyer af frygt for, at de vil blive retsforfulgt, hvis de vender hjem.

Det er derfor, jihadisternes forældre tages så alvorligt i Østjylland. Kommunens og politiets rationale er ganske enkelt, at risikoen ved ikke at hjælpe krigerne kan være helt uoverskuelig. Især fordi moralen helt kan sætte ud af kraft.

Som Preben Berthelsen siger:

»Det er ikke altid PTSD, man vanemæssigt skal holde øje med. Man er i stigende grad begyndt at blive opmærksom på, hvad der kaldes at have lidt moralsk overlaster. Rystes man i sine menneskelige grundværdier, kan man reagere med moralsk frakobling, og det kan føre til, at tilbageholdenheden i forhold til at begå noget voldeligt forsvinder«.

Med andre ord: Isolerede og traumatiserede unge med moralske ar på sjælen kan være tikkende bomber.

»Vi står jo med et problem, hvis vi lader nogle af de her mennesker sejle deres egen sø. Og så kan man spørge, om vi på sigt risikerer at få nogle Rambo'er, som render rundt ude i en skov og kan eksplodere lige pludseligt? Og ja, det gør vi jo. Men det farlige er jo også, at det er uforudsigeligt. Vi ved ikke, hvordan de unge reagerer, når de kommer hjem fra krigen i Syrien«, siger Preben Berthelsen.

jakob.sheikh@pol.dk